

पाणीपुरवठा व स्वच्छतेच्या सुधारित घोरणाच्या अनुषंगाने प्रामस्त्रावर सामाजिक लेखा परोक्षण नियंत्रण (Social Audit) घमिनी गठील करण्यावाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्गंय क्र. ग्रापापु-१००२/प. क. ५७५/पापु-०७,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १५ ऑक्टोबर, २००८.

वाचा : (१) शासन निर्गंय, पापुवस्वाचि क्र. ग्रापापु-१००२/प. क. ३२८/पापु-०७, दिनांक २७ जून २००८.
(२) शासन निर्गंय, पापुवस्वाचि क्र. ग्रापापु-१००२/प. क. ११०/पापु-०७, दिनांक ३ मार्चेवर २००८.
(३) शासन परिपत्रक, पापुवस्वाचि क्र. ग्रापापु-१००२/प. क्र. ५३२/पापु-०७, दिनांक २३ मार्च २००८.

प्रस्तावना

संदर्भित क्रमांक १ व २ येथील शासन निर्णयान्वये शासनाने मागणीआधारित लोकसहभागातून पाणीपुरवठाच्या सुधारित घोरण जाहीर केले असून त्याची अंमलवगावणी सुरु झाली आहे. पाणीपुरवठा व स्वच्छता योजनेचे नियोजन, अंमलवगावणी आणि देखभाल व दुरुस्ती ग्रामस्थांच्या हानात सोबविण्यात आलेली आहे. योजनेचा निधीसुधा थेट ग्रामपंचायतीला उपलब्ध करून देण्यात येत असून, या निधीचा विनियोग ग्रामसंघेने नियुक्त केलेल्या ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीने करावयाचा आहे. कंट्राटवारांची नियुक्ती, योजनेसाठी आवश्यक मालाची खारेदी, हिशेब तपासनिसांची नेमणूक, योजनेच्या कामकाजाचे पर्यंतेक्षण, लोकवर्गांनी जमा करणे, शासनाने उपलब्ध केलेला निधी हाताळणे, त्याचा हिशेब ठेवणे, योजना पूर्ण झाल्यावर तिची देखभाल व दुरुस्ती करणे इत्यादी सर्व बाबी ग्रामसंघेच्या निदेशानुसार ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीने करावयाच्या आहेत. ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती यरोल सर्व बाबी योग्य प्रकारे करते की नाही व निधीचा विनियोग व्यवस्थित होत आहे किंवा नाही हे पहाण्यासाठी व संनियंत्रण करण्यासाठी ग्रामसंघेला ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीने सादर केलेल्या हिशेब अणि अहवालावर अवलंबून राहावे लागणार आहे. यांशिवाय, स्थानिक निधी लेखा यांनी केलेल्या लेखा परोक्षणाचा अहवाल ग्रामसंघेसमोर चर्चिला जाईल. परंतु, हे लेखा परोक्षण नियमितरोत्या होईलच अशी वस्तुस्थिती नाहो. आजही ग्रामपंचायतीचे लेखा परोक्षण वर्ष दोन वर्षांच्या विलंबाने होत आहे. त्यामुळे प्रत्यक्ष काम सुरु असताना ग्रामसंघेला आवश्यक माहिती मिळावी या दृष्टीने नियोजन करणे आवश्यक आहे.

२. शासनाने उपलब्ध करून द्यावयाच्या एकूण रकमेपैकी ६०% रक्कम उपलब्ध करून दिल्यानंतर पुढोल २५% रकमेचा हाता गावाला देण्यापूर्वी जिल्हा परिषदेने झालेल्या खर्चाचे पूर्ण लेखा परोक्षण करावे, अशी तरतुद संदर्भित क्रमांक ३ येथील दिनांक २३ मार्च, २००८ च्या शासन परिपत्रकान्वये करण्यात आली आहे. हे नियंत्रणसुद्धा काही अशी ग्रामसंघेला उपयोगात येईल.

३. परंतु, या योजनेमध्ये ग्रामस्थांची १०% लोकवर्गांनी व शासनाचा १०% निधी ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीच्या नावे बैकेत उघडण्यात आलेल्या स्वतंत्र खात्यात जमा होणार असल्याने हा निधी योग्य पद्धतीने उपयोगात चावा यासाठी उपयोगात येईल.

ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीला दिलेल्या ग्राहिक आधिकाराची वेळोवेळो तवानणी करून या समितीच्या कामकाजावर नवतंत्रपटे लेख उवळ ग्रामसभेता साहिती उपलब्ध करून उपचासाढी नाप्रधानक ग्रामस्थांमधूनच अशी एक दरवणा निश्चां करण्याची चाच ग्रामसभेता विचाराधीन होती.

ग्रामसभेता नियंत्रण

ग्रामसभेता उपचासाढी विचार नव्हते ग्रामसभेता व स्वच्छता समितीला दिलेल्या आधिक आधिकारांची वेळोवेळो नाप्रधानी जगावासाठी असी ग्रामसभेच्या वर्ताने ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता करावाची कामकाजावर नवतंत्रपटे लेख उवळ ग्रामसभेता साहिती उपलब्ध करून उपचासाढी नाप्रधानक ग्रामस्थांमधून अपर्यंत्यायत्त अंतरीत येणाऱ्या ग्राम पाणीपुरवठा शीजनाऱ्या ग्रामसधारक ग्रामस्थांमातृन डालालद्वन्द्वाण सामाजिक लेखा परोक्षण नियंत्रण समिती गर्दून जातप्रवात याची —

- (१) ग्रामक वर्जी दिनांक २६ जानेवारी राजी गोणाऱ्या ग्रामसभेत सामाजिक लेखा परोक्षण नियंत्रण लेखांती गर्दून असावी, कात्से अपरीहार्य कात्पासतव दिनांक २६ जानेवारी राजी ग्रामसभेची वेटक तोळ रकावो नाही तर, न्यानास लगेवेच होणाऱ्या ग्रामसभेत पा समितीचे गठण निश्चितपणे करावात याव.
- (२) या सामितीच्या सदस्यांची संख्या ० पेक्षा जास्त नसावी.
- (३) या सामितीधीचे किमान १/१ महिला असाव्यात.
- (४) ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीमध्ये अंतर्भूत नसलेले ग्रामपर्यंत्यायतीचे दोर सदस्य या समितीवर नियुक्त करावेत. परंतु, अशा प्रकारे नियुक्त लेखावाच्या सदस्यांची शोधणिक अहंता किमान एस.एस.सी. भसावी त्यांना हिशेबाबी व लेखा परीक्षणाची जाण असल्यात, तो अंतरोक्त अहंता समजून अशा सदस्याच्या नियुक्तीला जागीच्या देण्यात यावे.
- (५) गावातील महिला मंडळांमध्येल ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीवर नसलेल्या एक महिला सदस्याची या समितीवर नियुक्ती करावी. परंतु, अशा प्रकारे नियुक्त करावाच्या महिला सदस्यांची शोधणिक अहंता किमान एस.एस.सी. असावी. तिला हिशेबाबी व लेखा परीक्षणाची जाण असल्यात, ती अंतरिक्त अहंता समजून अशा महिला सदस्याच्या नियुक्तीला ग्रामान्य देण्यात यावे.
- (६) गावात प्राथमिक शाळा, यांव्यापिक शाळा, महाविद्यालये, आय. टी. आय. इ. शोधणिक संस्था असल्यास, अशा संस्थेतील असे शिक्षक /प्राच्यापक्त/प्रतिनिधी को ज्यांना हिशेबाबी व लेखा परीक्षणाचे जाण आहे अशा कमाल २ प्रतिनिधीची नियुक्ती या समितीवर करावी.
- (७) गावातील अथवा त्या पारंतरातील अशी सेवाभावी संस्था को जो यांजनेच्या कुठल्याहो कामाखाठी नेपण्यात आलेली नाही, अशा सेवाभावी संस्थेच्या ज्या प्रतिनिधीला हिशेबाबी व लेखा परीक्षणाचे जाण आहे अशा एका प्रतिनिधीची नियुक्ती या समितीवर करावी.
- (८) गावातील सेवानिवृत्त अधिकारी/कर्मचारी ज्यांना हिशेबाबी व लेखा परीक्षणाचे जाण आहे अशा एका संतानवृत्त अधिकाऱ्याची/कर्मचाऱ्याची नियुक्ती या समितीवर करावी.
- (९) या समितीवर सदस्यांची नियुक्ती करताना गावातील युवक पंडळ/राष्ट्रीय साक्षरता अधिकारांचा किमान संन्यास असलेला प्रतिनिधी व वी.कॉन. असलेल्यांना ग्रामान्य देण्यात यावे.

२. वरीलप्रमाणे निवडण्यात आलेल्या सामाजिक लेखा परीक्षण नियंत्रण समितीने प्रत्येक सभेच्या बेळी आपल्यानमधून अव्यक्त निवडावा व आघाले कामकाज स्वानिवृत्त करावे.

३. समितीने सादर केलेला कोणताही अहवाल ग्रामसभेने पाहून मान्य करताना तो किमान २/३ सदस्यांच्या सहमतीने पान्य करावा. या समितीच्या लेखा परीक्षण अहवालावर चर्चा करण्यासाठी बोलाविलेली ग्रामसभा जर, सरपंच, ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीवर नसलील तर त्याचे अध्यक्षतेखाली देण्यात यावी. जर, सरपंच, ग्राम पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीवर असलील, तर सामाजिक लेखा परीक्षण नियंत्रण समितीच्या कोणत्याही एका सदस्याला ग्रामसभेत सामाजिक लेखा परीक्षण चर्चेच्या बेळी त्या विषयापुरते अध्यक्षस्थान देण्यात यावे.

३. भार्गानक लेख सरोकृपा निवंशण समितीने सादर केलेल्या अहवालात ग्रामसंभव रुचा करायासाठी जे नव निमित्तांना सादग कागल, त्याचो युत ग्राम गाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीला ग्रामसंभवाच्या जिल्हाने १० दिवस आदी उत्तरात इस्तन उण्हाने आणो, उण्हात्तन त्यावर उम गाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती आपले उत्तर ग्रामसंभव देते दाखल

४. गावातीले इतके नामधारकांनी या अहवालाती इत गाहवान सांगितल्याने, ता दाखवावात याता, त्याचे उत्तर ग्रामसंभव ठरवलेले शुल्क देऊन कोरांच्यांनी नामधारकांक उपलब्ध करून घेते येत्तेले

५. या अहवालाती प्रत सूचक कांगकांकी वाचिकाते, जिल्हा परिषद, जांचकारी अधिकारी, गांगाण गाणीपुरवठा रुचा निमित्ता परिषद, वानरेशांती निमिलेले प्रकल्प व्यवस्थापक, जिल्हा परिषदने निमिलेले नांविक पर्वतकाक, परिहाळा निमिलेले सर्व नदीचिनांता जाग्रथयात्तेनुसार उपलब्ध, करून दाखवात यावो.

६. या अहवालातीले गावाती ग्रामसंभव बऱ्हकोंतुको जिमान ३ दिवस ग्रामपंचायतीच्या तोटीस बोडावरे तातामार दाखवा.

७. हा शासन निर्णय ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करायात गेले आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यातील यांच्या आदेशानुसार या निमित्त-

(मुंधोर ठाकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत.

ना. राज्यपाल यांने प्रभावी संविधा,
ना. नुकळपंती दाचे पधान सोळवा,
भा. नव मुख्यमंत्री यांचे प्रधान संचिदा,
भा. मंत्री (सर्व) यांवे म्हाराजी नांदेता,
गा. राज्यमंत्री (मड) यांचे खालगां नांदेता,
मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुख्य,
अध्यक्ष, जिल्हा परिषद (सर्व),
विधायीय आयुक्त (सर्व),
संसदीय सचिव, महाराष्ट्र जोखन प्राधिकरण, मुख्य,
संचालक, भूजल संवेदन व विकास यंत्रणा, पृगे,
जिल्हाधिकारी (सर्व),
मुख्य कांगकारी अधिकारी, जिल्हा गारपद (सर्व),
जिल्हा परिषदेवे मुख्य लेण्ड व जिल्हा अधिकारी (सर्व),
प्रादेशिक मुख्य अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व),
प्रादेशिक उप संचालक, भूजल संवेदन व विकास यंत्रणा (सर्व),
जिल्हा पाणीपुरवठा अधिकारी नेता अधीकारी अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व),
कांगकारी अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व),
कांगकारी अधिकारी, ग्रामीण पाणीपुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व),
कांगकारी अधिकारी, लघु पाटकंधार, जिल्हा परिषद (सर्व),
उप मुख्य कांगकारी अधिकारी (पंचायत), जिल्हा परिषद (सर्व),
शिक्षण अधिकारी (प्रायोगिक), जिल्हा परिषद (सर्व),
महिला व कालनिकाम अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).

उप अधिकारी, ग्रामीण शासीपुरवठा जुर विभाग, जलहारी नदी (यज्ञ),
जिल्हा कागिल अवैज्ञानिक, भूतल चरक्कण व विज्ञास प्रश्नण (सदी),
तहसीलदार (सदी).

गट विकास अधिकारी, परावर्त समिति (सदी).

समग्र ग्राम पंचायत (सदी),

महालक्ष्मीनगर (लखा गोप्ता), महागढ़ १, नुवड़,

महालखण्डन (लखा व अनुस्यना), महागढ़ २, नुवड़-

महालखण्डन (लखा गोप्ता), नागरगढ़ ३, नगरगढ़,

महालखण्डन (लखा व अनुस्यना), महागढ़ ३, नागरगढ़,

नुवड़ लखा गोप्ता, अधिकारी निवास लखा, नवी नुवड़,

उप माडा लेखा गोप्ता, अधिकारी निवास लखा, नागरगढ़, अमरदली व नागरगढ़,

नियोजन विभाग, सत्रासद, नुवड़,

ग्रामीणकाल व जलसंधारण विभाग,

मंदिरस्थानीय भवे विभाग,

पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभागातील सद्व परिवेशीय अधिकारी व शायासन,

निवड़ लखा, शायासन क्रमांक पापु-०७
